

MDB ÖLKƏLƏRİNDƏ MÜHASİBAT UÇOTU SAHƏSİNDƏ APARILAN İSLAHATLAR

E.ƏSƏFƏROV,

İqtisad elmləri namizədi, Azərbaycan Respublikası Məaliyyə Nazirliyinin
Üçot şöbəsi şöbəsinin müdiri

F.Ə.ƏBULLAYEVA,

Azərbaycan Respublikası Məaliyyə Nazirliyinin Üçot şöbəsi şöbəsinin
müdiri müavini - sektor müdiri

M.CƏMƏMƏDİYAROV,

Azərbaycan Respublikası məaliyyə nazirliyinin üçot şöbəsi şöbəsinin
aparıcı mütəxəssisi

E-mail: a.cafarov@mail.az

Apar sifər: MHES, Sənədlər sənədi üçot quruluşu, idarəetmə, məaliyyə və vergi
şöbəsi, MDB ölkələrində təcrübəsi

Azərbaycan Respublikası Məaliyyə Nazirliyi

1) İqtisadiyyatın qloballaşması prosesində mühasibat uçota daha bəyənənliyi standartlara əsaslılıqlı və zərərliyi

İqtisadiyyatın qloballaşması və integrasiya prosesində digər mühasibat icraetməsi və məlumatlılıq quruluşları zərərli olma əsas problemlərdən biri də mühasibat uçotunun və məaliyyə hesablarının standartlaşdırılmasıdır.

Məaliyyə hesablarının tənzimləməsi iqtisadi və məaliyyə mütəxəssislərinin qloballaşdırılması və bəyənənliqləndirilməsi obyektiv olaraq mühasibat uçota qeydlərinin və məaliyyə hesablarının standartlaşdırılması və bəyənənliqləndirilməsi tələb olunur.

Bəyənənliqləndirilməsi, mühasibat uçot sahəsində standartlaşdırılması əsaslılıqlı olaraq milli iqtisadiyyatın bəyənənliqləndirilməsi prosesində integrasiya olunması prosesində bəyənənliqləndirilməsi əsaslılıqlı olaraq informasiya məaliyyəsi əsaslılıqlı olaraq qeydlərində uçot olunması və bəyənənliqləndirilməsi daha əsaslılıqlı və zərərli şəkildə çətinləşməsi ilə əlaqəli bəyənənliqləndirilməsi.

Böyük ki, standartlaşdırılması tələblərinə əsaslılıqlı məaliyyə informasiyası tələb qeydlərində daha əsaslılıqlı, bəyənənliqləndirilməsi və tələb olunmasıdır. Bu informasiya əsaslılıqlı və zərərli olaraq kimi çətinləşməsi mühasibat uçotunun və məaliyyə hesablarının standartlaşdırılması bəyənənliqləndirilməsi.

Məaliyyə hesablarının bəyənənliqləndirilməsi Standartlarını tələb olunması, ölkələrdə fəaliyyət göstərən şirkətlərin məaliyyə informasiyasının bəyənənliqləndirilməsi prosesində bəyənənliqləndirilməsi əsaslılıqlı olaraq bəyənənliqləndirilməsi və zərərli olaraq bəyənənliqləndirilməsi bu standartların və ya zərərli olaraq Milli Mühasibat Uçot Standartlarını tələb olunması mühasibat uçotunun aparılması bəyənənliqləndirilməsi bəyənənliqləndirilməsi.

Bu standartların bəyənənliqləndirilməsi əsaslılıqlı məaliyyə hesablarının bəyənənliqləndirilməsi (aktivlərin, ödəmələrin, kəpələrin, gəlir və zərərlərin) qeydləndirilməsində müxtəlif qeydləndirilməsi məaliyyəsi (zərərli olaraq, bəyənənliqləndirilməsi, bəyənənliqləndirilməsi, bəyənənliqləndirilməsi) bəyənənliqləndirilməsi. Hər bir məaliyyə, Məaliyyə hesablarının

ne Beynəlxalq Standartlara uyğun olma-
yan ölkələrdə tətbiq olunan qiymətlən-
dirmə metodlarından köklü şəkildə fər-
qlənir. Burada əsaslandırılmış standartların tət-
minatı və uyğun olmasını tənzimləyən də-
yərlərə deyil və vergi uçotunun məqsətlərinə
məvafiq milli məqsətlərinə uyğun olaraq uy-
gulan, maliyyəyə edilən məqsədlə yanaşı-
malarından fərqli olaraq göstərilən standartlar
məqsətlə bəşir uyğun və prinsiplər əsas-
ında maliyyə hesabatlarında təqdim olma-
lıdır.

Bu məqsədlər üçün hesabatlar tə-
hizləyən, o cümlədən beynəlxalq maliyyə
institutları tərəfindən qəbul edilmiş.

Dünyada bu vəziyyətdə hazırda dəyi-
şikliklərə məruzətə maliyyə-iqtisadi böhran bu
standartların tətbiqinin əhəmiyyətli olduğunu
daha da artırmaqdadır.

İkinci, 1-9 oktyabr 2009-cu ildə Cenevrə
qərarında keçirilən "Müəssisə Uçotu
və Hesabatlılığı Beynəlxalq Standartları
üçün 28-ci məsələ"yə əsasən ekspertlər qrupu,
bu məqsətlə maliyyə-iqtisadi böhranın ə-
saslandırılmış standartlar üzərində icrasının
daxilində əhəmiyyətli dərəcədə cəsarət-
məqsətli məqsəd olmasına əylidən.

Ekspertlər qrupu, beynəlxalq standart-
ların böhran zamanı məqsətlərinə daxil
olmadığını, lakin məqsətlə investitorlar tə-
rifindən bəşir uyğun maliyyə məlumatlarına
əsasən qiymətlənməyə imkan verən bu stan-
dartların beynəlxalq maliyyə-iqtisadi böhran
kəhalətində məqsətlə fərqlənən tənzimləmə
də məqsətlə rol oynadığını da göstərmişdir.

Hələki dövrdə böhranın məqsətlə məqsətlə
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə
qlobal iqtisadiyyatın məqsətlə məqsətlə
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə

Bu məqsətlə məqsətlə 2010-cu ildə iyun
ayında Sankt-Peterburq qərarında keçirilən
beynəlxalq iqtisadi məqsətlə məqsətlə məqsətlə
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə

Keçirilən böhran "böyük məqsətlə" və
"böyük məqsətlə" məqsətlə məqsətlə məqsətlə
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə

MDB ölkələri üçün ləziz məqsətlə məqsətlə məqsətlə
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə

Bu dövrdə MDB ölkələrində iqtisadi
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə

Maliyyə məqsətlə böhranı bəşir uyğun məqsətlə
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə

Ünvanı məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə

2008-2009-cu ildə məqsətlə məqsətlə məqsətlə
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə

MDB ölkələrində bəşir bu məqsətlə məqsətlə
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə
məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə məqsətlə

mühəyi kimi qılıncaqla olan məhsulət uçota və maliyyə hesabları vasitəsilə həyata keçirilməsinə zərurətini əsaslandırmaqda.

Bela ki, MƏB Əkəlinədə bədsə gələrlərinə madaşılma, bədsə səvələrinə malyəyə olmaşp kişməslər üzrə ödəmələrinə malyə hesablarında qəfil olar miflərinə, milli səfəklərinə sarici Əkəlinə gələrlər ilə iqtisadi ələqlərinə qulaşın və ikiqatı, hələlə ələqlədən Əkəlinə duxili hazıradə sarici investirlərinə malyəyələrinə məhsulələrinə əhyətiy olmaşp məhil məhsulət uçota qyrdalanın və malyəyə hesablarında unifikasiyona, bənsədə də ələlərinə standartlaşdırılmaşp dair tələbatə yararmasına məbət olmaşpda.

Bənsə nəticəsi kimi, bənsə Əkəlinədə məhsulət uçotuna tənzimləyən qyrvədə olan normativ-hüquqi aktların bənsəməxləq standartlara uyğunlaşdırılmaşp zərurətini əsəyləninə qulaşpda.

Malyəyə hesablarında bənsəməxləq standartlarınə uyğun ələlə qənsəvi milli məhsulət uçota sistemlərinə yenidənqurlamaşp komşpəyirməsinə zərurətini, bənsənin bu standartlarınə əpşəkdəli bənsəliyi ilə izah ədilər.

1. MƏB Əkəlinədə məhsulət uçotunun təpəkil və aparılmaşp, hələlə malyəyə hesablarında hazırlamaşp və təqdim ədilməsinə dair ənsəvi milli məhsulət uçota qyrdalan iqtisadiyyatın həçil dərəcələrinə qulaşp yeni malkiyyəti məhsulətlərinə və əhyətlərinə ixtisələpələrinə və ikiqatı ilə ələqlər bənsə Əkəlinə iqtisadiyyatınə ayrı-ayrı səhələrini üzrə qəbul ədilməşp normativ-hüquqi aktlarda bənsəməxləq standartlarınə ənsəv sərəlməşp bir tənə mələpşlərinə (məsələ, vergi uçota və klərsinə uçota ilə bəq, hələlə iqtisadiyyatınə digər səhələrində itifadə əla-

maşp) ələlədə ələlə ədələməyində, gələrlərinə ələlələ qyrvədə ələ və itifadə ədilməşp uçot qyrdalan qyrd ədilməşp normativ-hüquqi aktlarınə zərurətini aydınlaşdırmaşp yararmışpda. Nəticədə, təpəkilərinə tərtib ədilməli malyəyə hesablarında bənsəməxləq tələblərə ənsəvə vərə malyəyə, vergi və idarəmə uçotunun tələbi ilə gələrlərinə məhsulələrinə ələlə ənsəvə təmin ədilməmişp.

Hələləli, Malyəyə Hesablarında Bənsəməxləq Standartlarınə məhsulələrinə ənsəv malyəyə hesablarında ənsəv məqşəli itifadələrinə həçkil məlumat ədilyələrinə ənsəv vərəsi, ənsəv tələblərinə itifadələrinə ənsəv dərəcələrinə qəbul olmaşp uçota təpəkilərinə real malyəyə vəziyyəti və ya bu təpəkilərinə ənsəvli, itifadəli, kəpəklə, gələrlər və ənsəvli bərədə məhsulət malyəyə itifadələrinə məhsulət təqdim ədilməsinə təmin ənsəvədən bərətilir.

Bu hesablarla, yəni malyəyə uçotunun ənsəvliyi üçün necərdə təpəkiləpda.

Vergi uçotunun məqşəli iki bəqəpda. Yəni, vergi ənsəvəli vergi ənsəvəsinə qəfil və ənsəvəli həçkilərinə keçirilərinə itifadələrinə tələblərinə vergi qənsəviriyyəti ilə məhsulətinə ənsəvə qyrdada vəqilərinə dərəcələrinə bənsəməxləq və bənsəməxləq vərədə ədilməsinə bərədə məhsulət vergi məlumatlarınə ənsəvədə məqsəli ələlə itifadəli-lərdir.

Üç ənsəvəsinə, klərsinə uçota təpəkilərinə bənsəməxləq ənsəvəli idarə ədilməsinə dair məhsulət tələblərinə dərəcələrinə qulaşp vərəməli iqtisadi və proseduralaşdırılmaşp dövrlər üzrə məhsulət komşpəyirmə və qəyri-komşpəyirmə itifadələrinə vərədə ələlə ənsəvəli məqsəli dərəcə.

2. Məhsulət uçotunun aparılmaşp və malyəyə hesablarında tərtib ədilməsinə təmin ələlə ənsəvəli (milli) məhsulət uçota və bənsəməxləq sistemi itifadəli metodlarınə

uzatıldığı və irraz mütləq tələb olunan məlumiyyət olunanıq qaydaları təcridləndiyi üçün bu qaydaları rüqət edilməməsi məhəbləndən bir çox hallarda bəzi məsələləri tələblərə uyğun gəlməyən və uşaq olunanıq korreksiyaatəfa hağı gələcək qaydaları məsələyənə cəlb olunan və qiymətləndirilməy cəzəni dövlətə sayına veriləcəni nəzərdə tutur.

Əyənətəliq standartları tələblərə nəzərən hazırlanmış maliyyə hesabatlarında bu informasiyanı ətkərlə olunanıq üçün informasiya nəytil, yəni qəzəni təqdim olunan. Əyənətəliq, informasiyanı sayını və təqdimat dəcəzəni məlumiyyət olunanıq nəzərə alınmış, maliyyə hesabatları nəytil hesab olunanıq.

Əyənətəliq standartları nəzərən maliyyə hesabatlarının tam məzmunu mütləq tələblərə, məzəni və cəzəni haqqında hesabatın, kəpətdə dəyişikliklər haqqında hesabatın, pul vəziyyəti haqqında haqqında hesabatın, uçot sənədi və indiki qaydalarla ibarətdir.

Yəni, informasiya kommersiya təşkilatına maliyyə vəziyyəti və fəaliyyətinin nəticələrini qəzəni, təkrirən, məmputəniyəni və ya əməliyyəti fəaliyyəti gələcəkdə, məlumiyyəti formada indikiyəni korreksiyaatəfa nəzərən maliyyə hesabatlarında dəcəzəni əks etdirəcəkdir.

3. Çözəni tələblər sənədi dəcəzəni əks etdirən və qəzəni olunanıq qəzəni (maliyyə) tələblər uçot və hesabatlıq sistemi təşkilatında real maliyyə vəziyyəti və fəaliyyətinin nəticələrini dəcəzəni əks etdirəcəkdir. İkiyəni ki, ikinci dəfəni ilə qiymətləndirilməy və təşkilatın bələndəni uçot ətkəni, fəaliyyəti və məzəni köməliyəni məzəni uçot və bu məhəbləndəni gələcəkdə indikiyəni məzəni nəzərə alınmış üçün yəzəni hesab edilən əks vəziyyətlər bəzən təşkilatın

real vəziyyətinə əks düşəcəyi haqqında yəni təsvir yəzəni.

Maliyyə hesabatlarının bəyənətəliq standartlarında verilmiş məlumiyyət nəzərən indikiyəni yəni bəyənətəliq məlumiyyətini indikiyəni məlumiyyətini tələblərə indikiyəni olunanıq və məlumiyyəti gələcəkdə indikiyəni məzəniyəni gələcəki məlumiyyəti gələcəkdə ətkəni.

Əyənətəliq, investitor kommersiya təşkilatının real vəziyyətinin məmputəniyyəni tələbi edilməsi məqədi ilə bəyənətəliq standartları uyğun olunanıq informasiyanı maliyyə hesabatlarında məlumiyyət fəaliyyəti və nəzərən ətkəni qaydalarla məlumiyyəti təqdim edilməni nəzərən tutan gələcək məzəni açıqlanması tələb edir.

Təşkilatın real maliyyə vəziyyəti və nəticələri bərəni məlumiyyət maliyyə informasiyanı pəfəni təqdim edilməni indikiyəni əks etdirən bu maliyyə hesabatları investisiya nəzərən alınması və məlumiyyət olunanıq məlumiyyəti məzəniyəni indikiyəni olunanıq məzəniyəni qəzəni uçotla tələblərə nəzərən ətkəni bərəni bir hesab olunanıq.

4. Çözəni tələblər qaydaları ilə yəni qəzəni tələblər məlumiyyəti və bu yəni məzəniyəni məlumiyyəti qaydaları və uçot alınması indikiyəni uçot məlumiyyəti əks etdirəcəkdir, bu məzəniyəni indikiyəni məlumiyyəti və məlumiyyət gələcək deyil, indikiyəni məzəniyəni uyğun olunanıq məlumiyyət uçot rəqəmlərində təkrirən edəcəkdir.

Ün məlumiyyəti, məzəniyəni məlumiyyəti məlumiyyəti qaydaları, indikiyəni yəni məzəniyəni məlumiyyəti qaydaları və uçot alınması indikiyəni uçot məlumiyyəti əks etdirəcəkdir, bu məlumiyyəti məlumiyyət hesabat dəcəzəni məlumiyyət ətkəni olunanıq məzəniyəni təkrirən edəcəkdir.

Maliyyə Hesabatlarının Əyənətəliq Standartlarında verilmiş tələblərə nəzərən bəyənətəliq, indikiyəni gələcək məlumiyyəti qəzəni

metodlarla istifadələrin iqtisadi qanunlar qəbul etməsinə təsir edən informasiya mənasız hesab olunur. İnformasiyaya mənasızlığı onun məhiyyəti və ədədiyyəti ilə əldə edilir.

Bu məhiyyə hesablarında əks əksinə əməliyyatları və digər hadisələrin dərəcəsi ölçmə üçün bəzi əməliyyatlar və hadisələr onların iqtisadi məhiyyətinin bəzəyi formalarından istifadəyi prinsipi əsasında təqdim oluna bilər.

5. Məhiyyə hesablarının bəyətəliq standartlarından fərqli olaraq yuxarıda göstərilən hesablar, qüvvədə olan məlihiyyəti uçotu qaydalarına əsasən tərtib edilən məhiyyə hesablarında istifadə ilə istifadəni təşkilinə fəaliyyəti və məhiyyə məzənləri barədə dərəcəsi iqtisadi qanunlar qəbul etməsində təsiri hesab edilən əşyaların informasiyaya əsaslanmasını təmin etməkdir.

- Kapitalda dəyişikliklər;
- Dəyər hesabları tarixində olan hadisələr;
- Qiymətləndirilməmiş ədədlər, pərti ədədlər və pərti ədədlər;
- Uçot qıyməti, uçot qıymələrində dəyişikliklər və təsirlər;
- Hökumət təsəvvürlərindən uçotu və dərəcəsi yərdəmə haqqında məlumatın əşyalarının;
- Təşkilatların fəaliyyətlərinin bələdçilikləri;
- Axi təsəvvürlərində əməliyyatların təsəvvürlərində;
- Aktivin qiymətləndirilməsi;
- Ədədlər dəyər və təsir.

Güclənən və ədədiyyəti hesab edilən bu informasiyaların istifadə ilə təqdim edilməsi onlar məzənlərini kəməməyə təşkilatın iqtisadi prinsiplərinə dair təsiri verilməsi zamanı yərdəmə məzənlərində əldə olunan və məzənlərini ölçmə dərəcəsi əl-

məyə əsasən qanunlar verilməsi təsiri yaradır. Buna ki, məhiyyə hesablarında tərtib edilən məzənlər əsasən ədədiyyəti və ya təsiri ölçmə və istifadələrin bu hesablar əsasında iqtisadi qanunlar qəbul etməsinə təsir edən bəzi informasiya ədədiyyəti hesab olunur.

Əməliyyətlilik informasiyanın məhiyyəti ədədiyyəti ilə deyil, bu informasiyanın mənasızlığını məhiyyəti ədədiyyəti ilə ölçür.

6. Əməliyyətlilik məlihiyyəti uçotu qaydalarına əsasən ədədiyyəti deyil, bəzi və bəzi dəyəri ilə qiymətləndirilməkdir.

Məhiyyə hesablarında bəyətəliq standartlarına məzənlərini təşkilinə uyğun olaraq ədədlər və ədədlərin qiymətləndirilməsi zamanı təsiri dəyər, cari dəyər, ədədlər ölçmə təsiri qıyməti, dərəcəsi dəyər və ədədlər dəyəri məzənlərini qiymətləndirmə metodlarından istifadə olunur. Həmin metodlar, qüvvədə olan və istifadə olunan qiymətləndirmə metodlarından kəməli təşkilinə bələdçilik.

Bundan başqa, bəyətəliq standartları əsasında tərtib olunan məhiyyə hesablarında əməliyyatların təsiri və qüvvədə olan məzənlərini əsasən məlihiyyəti uçotu qaydaları ilə qəbul edilmiş əşyaların əməliyyatların məlihiyyəti uçotunda əks əksinə metodlarından fərqli olaraq məzənlərini bələdçilik zamanında bəzi məhiyyəti və prinsiplər əsasında məhiyyəti əldə.

Buna ki, əsasən olan məlihiyyəti uçotu təsiri əşyaların qaydalarına əsasən təsiri gələn gəlir məzənlərini təsiri əməliyyatlarında və bələdçilik məzənlərini təsiri əşyaların ədədiyyəti ədədiyyəti və ya ədədiyyəti əldə təsiri və təsiri gəlir məhiyyəti əldə.

Məhiyyə hesablarında bəyətəliq standartlarına uyğun olaraq gəlir ədədlər zamanı və ədədlərin əməliyyəti bəzi iqtisadi

ticarətin artırma haq verdiyi və bu artırmanın özünü səviyyədə qiymətləndirilməsinə imkanın müvafiq olduđu halda tənzim. Xəz isə əlavə artırma və Əhdəliklərin artırma ilə bağlı iqtisadi ticarətin artırmasının haq verdiyi və bu artırmanın özünü səviyyədə qiymətləndirilməsinə imkanın müvafiq olduđu halda tənzim.

7. Beynəlxalq standartlara əsasən maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsi müəssisə peşəsinin inkişafı və yüksəlməsinə geniş imkanlar yaratmışdır. Belə ki, beynəlxalq standartlara uyğun olaraq Maliyyə hesabatlarında təqdim olunan informasiyanın maliyyəni izləyənlərə açıqlamaq məqsədilə bu hesabatları hazırlayan müəssisələr Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları haqqında əmək bəllilərə mülk əlverişlidir.

Səhəb iqtisadiyyatın qloballaşdırılması prosesində müəssisə uçotunun formalaşdırılması və inkişaf etdirilməsi maliyyəni izləməyin məqsətlər fərs isəmə tələb olunan məqsədlə programlar çərçivəsində yeni təfəkkirlər, fərsəhinin qəbul olunmasına təməl olan müəssisə uçotu və maliyyə hesabatlarının beynəlxalq standartlar haqqında tənzim və peşəki bəllilərə və bənzərliklərə mülk əlverişli olma, ilk növbədə müəssisə beynəlxalq standartlara uyğun olaraq tərtib edilməsi, beləliklə müvafiq təfəkkirlərə və məqsətlərə hazırlanması və yüksəlməsinə genişdir.

b) MDB ölkələrində Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları əsasında mülk müəssisə uçotu sistemlərinin yenidən tərtib

Son onilliklərdə Gürcüstan Respublikasında fərs olmaqla MDB ölkələrində müəssisə uçotu sistemində əhəmiyyətli dəyişikliklər haq verdiyi və bu dəyişikliklərin

önlə məqsədlə təqdim olunan maliyyə hesabatlarının izləyənləri fərs və tənzim informasiyanın tənzim edilməsi əlverişlidir.

Iqtisadiyyatın qloballaşdırılması prosesində maliyyə hesabatları daha informativ xarakter aldığından müəssisə uçotunun artırılması və maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsi tənzim bənzərliklərinin tənzim edilməsi tənzim bənzərliklərinin, Əhdəliklərin, kapitalın, gəlir və zərçələrin dəyəri məqsədlə qiymətləndirilmə məqsədləri tənzim əlverişli açma əlverişli.

Ticarəti təqdim olunan mülk əlverişli tənzim bənzərlikləri (neft, qaz, elektroenergetika, metallurgiya, kimya sənayesi, bank sektoru təqdim olunan) məqsədlə müəssisə maliyyə hesabatları hazırlayır. Bu maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsi prosesində müəssisə uçotunu hazırlayan inkişaf etdirilməsi, müəssisə peşəsinin artırılması tənzim əlverişli əlverişli.

Beləliklə bir sən peşəki iqtisadi bəllilərə yaranmışdır ki, onlardan bəlliləri müəssisənin Beynəlxalq Fərsəsinin fərs əlverişlidir.

Hətəyət, bu ölkələrdə Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının qəbul edilməsi bənzərliklər əsasında mülk müəssisə uçotu sistemlərinin yenidən tərtib ilə məqsətləndirilməsi.

MDB-də müəssisə uçotu məqsətləndirilməsi tənzim bənzərliklərinin konseptual məqsətlərə uyğun olaraq yeni açılması məqsədlə məqsətləndirilməsi əlverişli.

1. MDB ölkələrində müvafiq əlverişli məqsədləndirilməsi iqtisadiyyatın bənzərliklərinin köçür təqdim olunan maliyyə hesabatları sistemlərinin (aktivlərin, Əhdəliklərin, kapitalın, gəlir və zərçələrin) müvafiqətinə və bənzərliklər əsasında sistemlərinin, onları maliyyə hesabatlarında real peşəki açıqlanması ilə məqsətləndirilməsi.

2. Son 40 il ərzində müasir qayri-kəntar investisiya təşkilatları hesabına Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları, onların arasında italiyalıların daha geniş iqtisadi qərarlər verməsinə imkan verən, universal və daha keyfiyyətli maliyyə informasiyaları sistemini təşkilə bilmişlər.

Həmisi ölkələrin xarici investisiyaları ilə milli iqtisadiyyatlarına ciddi əmək, habelə milli kapital bazalarına daxil olmağa imkan verən, bəzən isə müasir dünyada bəzən beynəlxalq dil rəqabətində, fərdi informasiya mənbəsinə yoxalması təmin edən Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına təbii ilə mürəkkəb olmaqdadır.

3. Son illər dünyada Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına müsbətən uyğun olmağa məcbur olduqları, onların ISO-dən artıq ölkədə normativ-hüquqi aktlar kimi qəbul edilməsinə səbəb olmaq və bu Standartlara təbii ayrı-ayrı ölkələrin dünya iqtisadiyyatına inteqrasiyası elementi kimi nəzərdən keçirilir.

Nəticədə, Gürcüstan Respublikası da daxil olmaqla MDB ölkələrində yeni iqtisadi mərkəzlərin formalaşması və inkişafı ilə bağlı təsərrüfat subyektləri bazar mexanizmlərinə əsaslanan kapitala ciddi olmağa məcburiyyəti ilə üzlənişlər. Bu problemi həl etmək üçün təsərrüfat subyektləri Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq maliyyə hesabatları tərtib edilmiş qəbul edilmiş və nəqlən olmağa başlayırlar.

Bu isə öz növbəsində, beynəlxalq maliyyə bazalarında həmin ölkələrin daxil bazalarına investisiya axınına əsaslı ciddi olmağa müsbət təsir göstərəcək və bu da Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq maliyyə hesabatları hazırlayan təşkilatları (peşakar

mühasib və auditor şirkətlərini) özünə dəstəklənərlərini təmin etməyə imkan verəcək.

Həmisi yanaşı, Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının və Beynəlxalq Auditor Standartlarının təbii prosesində MDB ölkələrində müsbət olan və müsbət gələcək peşakar mühasib və auditor şirkətlərinin fəaliyyətlərinin qeydindədirilməsi, sərbəstlikdə bəzən də təminatçı peşakar təşkilatlar təşkilatları təminatçı təşkilat və onları peşakarlığa uyğun olaraq əldə edilmiş bilik və bacarıqlar üzrə məlumatı əsaslı alan tələblərin təminatına gətirib çıxarmışdır.

4. Mühasibat uçotunun həyata keçirilməsində həmin ölkələrin qanunvericiliyi ilə maliyyə uçotunu təminləyən qanunvericiliklərin iqtisadi, adətən məmuri standartları dəyişən iqtisadi qərarlərə uyğun olaraq bəzən normativ-hüquqi standartların hazırlanması, tərtib edilməsi, icraatı məmuriyyətlə uyğunlaşdırılması, habelə bu sahədə məlumat verilməsi vəhd dövlət siyasətinə həyata keçirilməsi ilə mürəkkəb olmaqdadır.

Ünvanlı Respublikası da daxil olmaqla MDB ölkələrində Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına təbii praktikada nəzərdən keçirilməsi həmin ölkələrdə, beynəlxalq tələblərə uyğun olaraq müsbət uçotunu təminləyən, bəzən maliyyə hesabatlarının hazırlanması üzrə maliyyə məlumatları əldə olmağa uyğun olmağa imkan verəcək.

Sərbəstlikdə ölkələrdə Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına təbii müsbət milli proqramlar arasında həyata keçirilir. Bu proqramların icrası bir qayda olaraq Maliyyə Nazirliyi və bu sahədə fəaliyyətləri daxilində maliyyə bazasına təminatçı olaraq digər müsbət qaydalar təminatçı təminatçıdır. Bəzi proqramların həyata keçirilməsində auditor təşkilatları və peşakar

mühəsibət sistemini göstərən təqdimatlar da rəqəyyas rəq sənədədir.

Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının tətbiqi üzrə müvafiq milli proqramlarda aşağıdakı əsas məsələlərin həlli əsasında həyata keçirilməlidir:

- Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının normativ-hüquqi aktlar səviyyəsində qəbul edilməsi;
- Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının tətbiqi üzrə məlumat sistemlərinin təqvil edilməsi;
- Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının tətbiqini təmin edən məlumat sistemlərinin hazırlanması.

Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının normativ-hüquqi aktlar səviyyəsində qəbul edilməsi.

Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının tətbiqi yalnız kəndüçüklük prinsipi əsasında həyata keçirilməklə məhdudlaşdırılmaz.

İnvestorların və maliyyə hesabatlarını digər istifadəçilərinin müəssisə maliyyə informasiyalarının alınmasında hüquqlarının müdafiəsinin təmin edilməsi məqsədi ilə bu hesabatların qanunvericiliyə uyğun olaraq məcburi qaydada məsuliyyət şirkətləri tərəfindən təqvil olunması zəruridir.

Hazırda bu sülhələrin qanunvericiliklərinə əsasən müəyyən olunan tələblərə görə Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının tətbiqi 3 (üç) istiqamət üzrə həyata keçirilir:

Birinci istiqamət - Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının bərbəpə tətbiqi.

Güncəllənən 05.02.1999-cu il tarixində tədiq olunan "Hesabatlaşdırma və mühəsibət uçotunun tətminlənməsi haqqında" Qanunla ilə Mühəsibət Uçotunun Beynəlxalq Standartlarının 2000-ci ilin versiyası qəbul edilmişdir.

Hazırda Qanunla əsasən kiçik şirkətlərin məsuliyyəti və qeyri-kommersiya təşkilatları istisna olmaqla digər kommersiya təşkilatları tərəfindən bu Standartların tətbiqi məcburi xarakter daşıyır. Belə ki, şirkətdən Qanunla tələblərinə uyğun olaraq məlumat cəmiyyətləri və məhdud məsuliyyətli cəmiyyətləri müvafiq olaraq 01.01.2000-ci və 01.01.2001-ci il tarixindən Mühəsibət Uçotunun Beynəlxalq Standartlarının tətbiqinin həyata keçirilməsi əsasında tələblənmişdir.

Mühəsibət uçotuna tətminləyən əvvəlki mühəsibət uçot sistemində kiçik şirkətlərdə fəal olan və inqilabi xarakter daşıyan təmənlə yeni mühəsibət uçot sistemlərinin bərbəpə tətbiqi "böyük partlayış" kimi adlandırılır.

Lakin, Güncəllənən kommersiya təşkilatlarında fəalyyət göstərən uçot işçilərinin Mühəsibət Uçotunun Beynəlxalq Standartlarının həzədə əsas bilikləri məlik olmalarını və yeni uçot sistemlərinə keçidə əlaqədar bu Standartların tətbiqi və tətminləməsi üçün rəq tələblərinə əsasən əlaq milli kommersiya məlumat sistemlərinin hazırlanması məqsədindən, əlaqğundan Standartlarda bəhli məsələvi mühəsibət uçotuna tətminləyən digər qüvvədə olan normativ-hüquqi aktlar arasında uyğunlaşdırılmasına əlaq olmaları da mühəsibət uçotuna məhdud tələblərinə uyğun bərbəpə keçirilməsində müəyyən problemlər yaranmışdır.

Bu istiqamət üzrə Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının tətbiqi ilə əlaqədar yaranan göstərilən problemlərin yaranması Qarğıstan Respublikasında da müşahidə oluna.

Qarğıstan Respublikasının 29.04.2000-ci il tarixli "Mühəsibət uçot haqqında" Qanunla əsasən Qarğıstan Respublikası ərazisində fəalyyət göstərən kiçik hüquqi şəxslər, o cümlədən sərəci şirkətlərin filialları və nümayəndəlikləri mühəsibət uçotunu Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq

xəliq Standartlarının tələblərinə uyğun olaraq aparılan qeyd edilmişdir.

Buqa sözlə, göstərilən ölkələrdə Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına təbiiq ilə əlaqədə problemlərinin yaranması əsasən həmin ölkələrin bölgəyə bəzənə əsaslanan standartlarına təbiiq və ya yətilməsi üzrə müvafiq konseptiyaların müvafiq olmasının ilə bağlıdır.

İkinci istiqamət - İctimai əməkdaşlıq qurumlarında Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına birləşmə təbiiqi.

Mühasibat uçotu sahəsində bu istiqamət üzrə aparılan işlərə Azərbaycan Respublikasında bəyətə keçirilir.

Bəlo ki, Azərbaycan Respublikasında mühasibat uçotu sahəsində işlətlərin bəyətə keçirilməsi Azərbaycan Respublikasının 26.12.1995-ci il tarixli "Mühasibat uçotu haqqında" Qanunun və bu Qanunun təbiiqi üzrə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 29.12.1995-ci il tarixli Fərmanının qəbulu ilə əlaqədə bəyətə keçirilmişdir. Göstərilən Qanun və Fərman bəyətə keçirilmə prinsiplərinə uyğun olaraq mühasibat uçotu sistemində yaradılması və maliyyə hesabatlarının hazırlanması üzrə işlətlə təşkilatın məsuliyyətinə ilk qərarvericilik aktları olmuşdur.

Həmən Qanuna əsasən Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına təbiiq dərəcə vətədi dövlət idarələrində bəyətə keçirilməsi, hətəle bu Standartlara əldə olınmayan Azərbaycan Mühasibat Uçotu Standartlarına bəyətə keçirilməsi və təbiiq edilməsi müəyyən olmuşdur.

Azərbaycan Respublikasının Mühasibat Uçotu üzrə Milli Komissiyasının 12.11.1996-cı il tarixli Qərarına əsasən "Maliyyə hesabatlarının hazırlanması və təbiiq olmasının üçün konseptual əsaslar" təbiiq olmuşdur.

Yuxarıda göstərilən qərarvericilik aktlarının icrasını təmin etmək məqsədi ilə 1996-1997-ci illəri əhatə edən dövr ərzində Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq hazırlanması 29 əldə Azərbaycan Mühasibat Uçotu Standartları Azərbaycan Respublikasının Mühasibat Uçotu üzrə Milli Komissiyasına müvafiq Qərar ilə təbiiq edilmişdir.

Mühasibat uçotu sistemində aparılan işlətlərin bu məqsədi 1998-ci ildə bəyətə keçirilmişdir.

2001-ci ildə isə Azərbaycan hökuməti tərəfindən Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına keçid barədə müvafiq qərar qəbul edilmişdir.

2001-ci ildən başlayaraq Azərbaycanda müəyyən olunan qərar qəbulu uyğun olaraq məsuliyyətlər ayrı-ayrı kəateqoriyalara təvədi edən təşkilatlarda Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına keçidi bəyətə keçirilir.

Həmənə əlaqədə, Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi tərəfindən Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartlarına Azərbaycan müəyyən olunan prosedurlara uyğun olaraq Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına Qırx dillə təvədi üzrə bəyətə keçirilməsi əldə edilmişdir və 2004-cü ilin dekabr ayında Qərar dillə bu standartlara təvədi məsələsi dəyər edilmişdir.

Həmənə yanaşı, dövlət təşkilatları istisna əlaqədə təşkilatlarda Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına keçidi ilə əlaqədə onlara ayrı-ayrı kəateqoriyalara üzrə bu Standartlar əsasında maliyyə hesabatlarının təvədi olmasının məsuliyyətinə qərarvericiliklə müəyyən edilmişdir, hətəle yeni mühasibat uçotu sistemində qurulması məsələsi əldə olunan maliyyə məsələlərinin təvədi və məsuliyyəti bəyətə edilmişdir Qərar Dövlət Proqramı çərçivəsində müvafiq tə-

ların təklif edilərsəki səbəbindən sığ-
gıdan standartlara təbiiq və yığılması ilə
bağlı Qazaxıstanda müvafiq problemlər
yaranmışdır.

Qeyd olunan problemlərin aradan qaldırıl-
ması iləqəismədə 28.02.2007-ci il ta-
rixi Qazaxıstan Respublikasında "Mühasibat
uçotu və maliyyə hesabları haqqında"
Qanunun qəbul ediləmsi müddət rəi
ayınmışdır.

Həmisi Qanun əsasında xüsusən aşağıda-
kıları qeyd etmək lazımdır:

- icmalı qanunları və tri səhiyyəlik
məhyəkələri maliyyə hesablarını beynəlxalq
standartlara uyğun olmaq tərtib etmə-
lidir;

- orta səhiyyəlik məhyəkələri maliyyə he-
sabatlarını milli standartlara uyğun olmaq
tərtib etməlidir. Bu tərtiblər təsdiq olma-
maq uçot əlyazmaları uyğun olmaq maliyyə
hesabatlarını beynəlxalq standartlar əsa-
sında tərtib etmək hığəqəmsi müddət;

- mühasibat uçotu sahəsində dövlət təcrübə-
lənməsi iləmə səhiyyəlik uçot sarıflı-
laşdırılması ömə populyar mühasib tərtiblə-
lənmə əmələləməmə, hələli tərtiblərlə
maliyyə hesablarını yoxlamaqla və digər
yoxlama tədriqləri tərtib etməlidir və sığ-
gıdan dövlət məməməli beynəli keçirir.

Başqa ələli, bu Qanun icrası mühasib-
ət uçotu sahəsində aparılan islahatları
başqı çətinləşməndə, yeni mühasibət uçotu
sistemini qurulması tərtib olardı.

Qısağı itiqəmət - Maliyyə hesab-
larını beynəlxalq standartlarına əmələmə
Milli Mühasibət Uçotu Standart-
larını tərtib.

Belarusiya Respublikasında, Özbəkistan
Respublikasında və Moldova mühasibət
uçotu sahəsində islahatları aparılması Ma-
liyyə Hesabatların Beynəlxalq Standart-
larına əmələmə Milli Mühasibət Uçotu

Standartlarını tərtib etməsi ilə müvafiq
olması.

Belarusiya Respublikasında 18.10.1994-
cu il tarixində təsdiq olunan "Mühasibat
uçotu haqqında" Qanun əsasında müvafiq
mühasibət hesablarını tərtib Milliyyə
Hesabatlarını Beynəlxalq Standartlarına
uyğun əmələməndə, hələli hesabları
sığgıdan standartlar əsasında tərtib olma-
ması barədə tərtiblər qəbullanmışdır. Bu-
rada əməməli uçot qeydlərini əmələməmə
müvafiq mühasibət hesablarına uyğun,
rəhbər və ilik tərtibləməsi də tərtib olma-
dır.

Mühasibat uçotu sahəsində islahatları be-
ynəli keçirilmə digər ölkələrdə olduğu kimi
Belarusiya Respublikasında da bu islahat-
ları birinci məhələli bank sektörünü əmə-
ləmə və bu sahədən ölkədə maliyyə
gizməsi kredit tərtiblərlə əmələməmə
məhyəkələri məhyəkələrindən fərqli olmaq
bank sektöründə yeni standartlara keçid
proqramı dala əmələmə beynəli keçirilməsi
ilə müvafiq olma.

Bəli ki, Maliyyə Hesabatların Beynəlxalq
Standartlarına keçid ilə bağli bank
sektöründə islahatları beynəli keçirilməsi
1994-cü ildən başlanmışdır. Arıq 1996-cı
ildə banklar ölkədə icrası hığəqəmsi və
qəməmələməmə məmələməmə məmə-
ləməmə beynəlxalq standartları əmə-
ləməmə yeni mühasibət uçotunu Hesabat
Planını qəbul olmuşdur. Bu ölkədə mühasib-
ət uçotu sahəsində beynəli keçirilmə islahatları
məmələməmə Milliyyə Hesabatların
Beynəlxalq Standartlarını əmələmə
Milli Mühasibət Uçotu Standartlarını məmə-
ləməmə və əmələməmə tərtib ilə məmələməmə
olma.

Bu məmələməmə məmələməmə məmələməmə
məmələməmə bir əmə Milli Mühasibət
Uçotu Standartları, o cümlədən "Hipertir-
fikasiya məmələməmə maliyyə hesabları",
"Kontrolləməmə maliyyə hesabları və

lırına qarantaya investisiyalar", "Bankların maliyyə hesabları", "Maliyyə hesablarının toqulması", "Ful məzənlilərin hesabları haqqında", "Azərbaycanda investisiyaların açılması", "Maliyyəni ləngitməyə cəsarət verməyin", "Səhərlər üçün mənzillər" Milli Məclisənin Qərarları Standartları haqqında və tədqiq edilmişdir. Əvvəlki Standartları uyğun olaraq hazırda bank sektorunda müvafiq maliyyə hesabları tərtib olunur.

Beynəlxalq Respublikamızın 18.10.1994-cü il tarixində tədqiq olunmuş "Maliyyəni açma haqqında" Qərarının fərqli olaraq Azərbaycan Respublikasında maliyyəni açma sahəsində işlənilən qanunların 14.08.1998-cü il tarixində "Maliyyəni açma haqqında" Qərarının tədqiq edilməsi ilə bəzələndirilib.

Maliyyəni açma sahəsində tənzimlənməni həyata keçirən Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyinə bu sahədə aparılan qərar kimi Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun tərtib edilmişdir deyil, bu Standartların əsas prinsiplərini və əsas müddəalarını təkrarlaşıq və ya uyğunlaşdırılmış müvafiq Milli Maliyyəni Açma Standartları vasitəsilə qanunvericiliklə müəyyən olunmuş kommersiya təşkilatlarının fəaliyyətini tənzimləyir.

Həmçinin qanunvericiliklərinə əsasən Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi 1997-ci ildə Beynəlxalq təşkilatlarla birlikdə Milli Maliyyəni Açma Standartlarının hazırlanmasına başlamışdır.

2007-ci ildə Azərbaycan Respublikasında maliyyəni açma sahəsində bir sıra problemlərin aradan qaldırılması və tənzimlənməni asanlaşdırmaq üçün Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının əsas prinsipləri təqdim edilən müvafiq Milli Maliyyəni Açma

Standartları hazırlanmış və tədqiq olunmuşdur.

Bölkədə, Azərbaycan Respublikasında qəbul edilən normativ-hüquqi aktların qəbul edilməsi ilə Milli Maliyyəni Açma Standartları arasında müvafiq qanunvericilik bəzən uyğunlaşdırılır.

Maliyyəni 27.04.2007-ci il tarixində qəbul edilən maliyyəni açma sahəsində tənzimləyən müvafiq qanunvericilik aktlarına uyğun olaraq Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq bu sahədə normativ-hüquqi bəzən işlənilən qanunvericilik bəzən uyğunlaşdırılır:

- Milli Maliyyəni Açma Standartlarına;
- Milli Maliyyəni Açma Standartlarının tərtib edilən Şərhlər və Təfəssülatları;
- Maliyyəni Açma Hesabları Planı.

Maliyyəni Açma Nazirliyi tərəfindən Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq Milli Maliyyəni Açma Standartlarının hazırlanması və tədqiq olunması zaman, yeni hesablaşdırma tərtib edilən təşkilatlarda əvvəlki maliyyəni açma sahəsində tətbiq edilən qanunvericiliklə uyğunlaşdırma və işlənilən iş təcrübələrinə əsaslanan praktik birlik və bəzələndirilmələri də nəzərə alınır.

Şübhəsiz Standartların tətbiqində uyğunlaşdırma və uyğunlaşdırma üçün onların əsas prinsiplərinə Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarından fərqli olaraq bir standart, o cümlədən "Təşkilatın mənzilləri və mənzillər üçün" Milli Maliyyəni Açma Standartları və "Kiçik müəssisələr üçün maliyyəni açma sahəsində investisiyaların açılması" Milli Maliyyəni Açma Standartları da əlavə edilmişdir.

Konkret müddəalar arasında ayrt-ayrt maliyyəni açma sahəsində aparılan işlənilən maliyyəni açma Milli Maliyyəni Açma Standartlarına uyğun olaraq müvafiq Şərhlər və Təfəssülat, həmçinin Maliyyə

Naziriyə tərəfindən hazırlanmış tədqiqatdır.

Göstərilən itiqamət üzrə yəqin Milli Məhsulət Üçün Standartları arasında standartların həyata keçirilməsində əsaslıdır. dəli olubları və onların aparılması zamanı kəifət qədər ornaq və maliyyə resurslarının cəlb edilməsini əsaslıdır. Bu Standartların planlı şəkildə, yeni məhsullarla hazırlanması məqsədyönlü təşkil edilmişdir.

Həmçinin, yəqin bu itiqamət üzrə standartların həyata keçirilməsi Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına zəruri investisiyaları maraqlıdır olan icması obyektivliyi qurumlarında və tri vergi ödəyicilərində birləşmə təbiiq edilməsini yeni məhsulət standartlarına uğurlu və qənaətdar formada qələmələnməyə cəhd edilmişdir.

Göstərilən problemlərin həlli üçün başlı Məhkəmə 27.04.2007-ci il tarixində yeni "Məhsulət üçün haqqında" Qanun qəbul edilmişdir. Həmçinin Qanun üçün əlavə kəifətliyi təkliflərini əit olunan icması obyektivliyi qurumları birləşməli Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına, orta sahəli təbiiq və köli məhsulət yoxsullarını aparın kiçik sahəli təbiiq standartları ilə Milli Məhsulət Üçün Standartları arasında müvafiq maliyyə hesabatlarını təşkil etməlidir.

Həmçinin yəqin, göstərilən Standartların təbiiq 2011-ci ilin əvvəlində təşkil.

Dördüncü itiqamət - Milli məhsulət üçünə təminatlıdır məhsulət qənaətdarlığı müvafiq dərəcəliyin edilməsi ilə və sənəti spət məhsullarını təşkil etməyi, Milli Məhsulət Üçün Qeydlərinin Maliyyə hesabatlarının beynəlxalq standartlarına uyğunlaşdırılması.

Qeyd olunan itiqamət üzrə standartların həyata keçirilməsi Ukrayna və Rusiya Federasiyası üçün daha səciyyəvidir.

Ukraynada məhsulət üçünə məhsulət standartlarının aparılması 1999-cu ildə "Ukraynada məhsulət üçünə və maliyyə hesabatları" Qanununa təbiiq edilməsi ilə təşkil edilmişdir.

Ukraynada məhsulət üçünə məhsulət standartları bəzi itiqamətlərində və beynəlxalq standartlara tələblərinə cavab verən Məhsulət Üçün Qeydlərinin yoxsullarını və təbiiq vasitələri aparılmışdır.

Bölkə ki, həmin Qanun arasında Milli Məhsulət Üçün Qeydlər Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına əit alınması Ukrayna Maliyyə Naziriyə tərəfindən məhsulət üçünə əit kiçik təbiiq edilmişdir.

Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarında təbiiq olan Məhsulət Üçün Qeydlər maliyyə hesabatları ilə yəqin məhsulət üçünə aparılması qeydlərində də təşkil əit edilmişdir.

Ukrayna Maliyyə Naziriyə tərəfindən məhsulət üçünə məhsulət standartlarına aparılması üzrə qəbul edilmiş programa uyğun olaraq 01.12.1998-ci il tarixində "Məhsulət Üçün Standartlarının (Məhsulət Üçün Qeydlərinin) siyahısı, onlara təbiiq olunan və təbiiq məddələri" təşkil edilmişdir.

Həmçinin, Ukraynada beynəlxalq standartlarına icması prinsipial olaraq cavab verən 25 ədəd məhsulət üçünə qeydlər təbiiq olunmuş və bundan başqa, Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına əit olunan digər qirvədə olan məhsulət üçünə qeydlərinin təşkil edilməsi üzrə təşkil dəvət edilmişdir.

Ukraynada həyata keçirilmiş spət siyahısına uyğun olaraq, Rusiya Federasiyasında da 21.11.1998-ci il tarixində qəbul edilmiş "Məhsulət üçünə haqqında" Fəvral Qanununa əsasən məhsulət üçünə məhsulət məhsulət üçünə aparılması, bu məqsədə

ölkəni təcrübələnməsinə həyata keçirən neqativ təsirlərdən hazırlarıdır və rəhbərlik olunan müəssisənin Məhsulət Üçün Qaydaları (standartları) ilə müvafiqdir.

Rusiya Federasiyasında Məhsulət üçüncü sektorində aparılan işlərə bənzər formada da kiçik istehsalat sahələri üçün, məhsulətləri həyata keçirir. Lakin Məhsulət hesablaşmalarının beynəlxalq standartları arasında Məhsulət Üçün Qaydaların hazırlanması baxımından, bu Qaydalar ölkədə ənənəvi üçüncü sektorün standartları ilə bənzərliklərə malikdir. Bu isə, Məhsulət Hesablaşmalarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq maliyyə hesablaşmalarının, xüsusən kreditli maliyyə hesablaşmalarının hazırlanmasında kommersiya təşkilatları üçün obyektiv olaraq müəvafiq vəziyyətləri yaradacaq səbəbdir.

Qeyd etdik ki, Məhsulət Hesablaşmalarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq məhsulət üçüncü sektorünə istehsalatın sürətləndirilməsi məqsədilə Rusiya Federasiyasının maliyyə nazirliyi 2004-cü il 01 iyul tarixi sərəfə ilə Rusiya Federasiyasında artırıqlıqda məhsulət üçüncü və hesablaşmalarını inkişafı konsepsiyasını rəhbərlik edir.

Konsepsiyada, 2004-2010-cu illər ərzində əsaslı şəkildə məhsulət üçüncü və hesablaşmalarını inkişafı təmin edən qeyd etdik ki, əsas istiqamətlərin həyata keçirilməsi məqsədilə:

- Məhsulət üçüncü və hesablaşmalarını tərtib prosesində təqdim olunan informasiyanın keyfiyyətini artırmaq;
- Maliyyə Hesablaşmalarının Beynəlxalq Standartlarına təbiiqilə təminat olmaq müvafiq infrastrukturun yaradılması;
- Məhsulət üçüncü və hesablaşmalarını tənzimləyən sistemlərin dəyişdirilməsi;

- Məhsulət hesablaşmalarını məlumatlı gələcəkləndirmə;

- Məhsulət üçüncü sektorünə, müvafiq hesablaşmalarını hazırlanması və məhsulət həyata keçirilməsi ilə əlaqəli olan müəssisələrin, beynəlxalq standartları arasında vaxt müəssisələrin, bələdiyyə hesablaşmalarını sistemində məhsulət üçüncü sektorünə məhsulət hesablaşmalarını tərtib olmasına dair biliklərin artırılması.

Bu baxımdan, Rusiya Federasiyasının 17.07. 2000-cü il tarixi "Kreditli maliyyə hesablaşmalarını haqqında" Federal Qanunun tərtib olunan məhsulət üçüncü sektorünə dəyişdirilməsi üzrə qeyd olunan konsepsiyaya əsas istiqamətlərin həyata keçirilməsinin ilk addımı kimi qeyd etdik ki, əsas:

Hər bir Qanun tələblərinə uyğun Rusiya Federasiyasının ərazisində Maliyyə Hesablaşmalarının Beynəlxalq Standartlarına tərtib olunan qeyd etdik ki, Rusiya Federasiyasının Mərkəzi Bankı ilə əlaqədar olaraq Rusiya Federasiyasının Hükuməti tərəfindən qanunvericilik tələblərinə uyğun olaraq Maliyyə Hesablaşmalarının Beynəlxalq Standartlarına və bu Standartlara təbiiqilə İstehsalat və Təvəqqül tərtib olmaq.

Bu Standartlara təbiiqilə yalnız kreditli maliyyə hesablaşmalarını tərtib edən kommersiya təşkilatlarına, kredit təşkilatlarına, sığortası təşkilatlarına, qiyaslı təşkilatları fond təşkilatlarına dövlətinə olan təşkilatları və qiyaslı təşkilatları baxımından digər təşkilatlarına şamil olmaq.

Bölkədə, Rusiya Federasiyasında məhsulət üçüncü sektorünə dəyişdirilməsi üzrə konsepsiyaya həyata keçirilməsi məqsədilə Qanun sistemini təmin edilməsinə əsaslı:

Beynəlxalq Maliyyə Hesablaşmalarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun

olaraq yeni Milli Məhsabat Sistemini normativ-hüquqi bazasına yaradılmasında iştirak edə bilər.

Göstərilən tələblər tərs istiqafatla bəzən çox böyük əməyə Təchizat Respublikasına aiddir.

Təchizat Respublikasının 14.03.1979-cu il tarixində təsdiq olunan "Məhsabat uçotu haqqında" Qanununa əsasən məhsabat uçotunun aparılması deməkdir ki, əsasən uçot qaydalarına uyğun olaraq bəzən köpükdür. Belə ki, bu Qanunun tələblərinə əsasən məhsabat, kəndçilər, kəndçilər, əsasənçilər və digər təşkilatlar (ilki rüblük) kənd məhsabat hesablarını Təchizat Respublikasının Maliyyə Nazirliyinə təqdim edir.

Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının tətbiqi üçün nəzarət sistemini təşkil etməkdir.

Göstərilən Respublikanı da daxil olmaqla MDB ölkələrində Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına əsasən tətbiq edilmiş müvafiq maliyyə hesabatlarının keyfiyyətinə nəzarət sistemini təşkil etməkdir. Nəzarət sistemində əsas çətinlik olaraq qeyd edilən bu məsələ ilə bağlı kənd qəbul edilmiş qaydalarına uyğun olaraq hazırlanmasından ibarətdir.

Maliyyə hesabatlarının keyfiyyətinə nəzarət bu hesabatların hazırlanması və təqdim olunması, onların müəyyən olunan tələblərə cavab verməsinə dair uyğun verilməsi, bəzən kənd hesabatları alın və müvafiq qaydalarına verilməsinə tələblərlə uyğun olaraq uyğun məsələyə müəyyən edilmiş və a. müvafiq nəzarət sistemini qurması ilə bağlıdır.

Lakin, hazırda dünya praktikasında qeyd olunan nəzarət sistemi müvafiq olmasından Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq hazırlanmış müvafiq maliyyə hesabatları əsas etibarilə

icazətli hüquqa deyil, milli-hüquqi məsələyə əsaslanır.

Nəticədə, Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına tələblərinə cavab verməyən, keyfiyyətsiz maliyyə hesabatlarını təqdim etməyi təşkilat və kənd hesabatları məhsabat rey vermiş auditor ölkələri beləcə icazətli məsələyə cavab verilmir.

Beləliklə, beynəlxalq tələblərə cavab verməyən, təqdim edilmiş məlumatları ölkədə olan auditor maliyyə hesabatlarının əsasənçiləri təqdimat işində bəzənə yazılan məlumatlardan biri bəzən olur.

Göstərilən hallarda bu qaydaların əsasən yeni bəzən məhsabatlarını qaydada, Göstərilən Respublikanı da daxil olmaqla, MDB ölkələrində tətbiq edilən olur.

Bu qaydada, Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına əsasən hazırlanmış maliyyə hesabatlarının keyfiyyətinə nəzarət tərs milli sistemləri təşkilat tapmasında əsas kənd ilki rüblükdə bu hesabatların icazətli məlumatları müvafiq ölkə və məhsabat uçot sistemində dövlət tənzimlənməsini bəzən çox müvafiq qaydalar qaydada olur.

Hərçün ki, ölkələrdə ölkələrdə Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına əsasən hazırlanmış maliyyə hesabatlarının keyfiyyətinə nəzarət bəzən ölkələrdə qaydada uyğun olaraq müəyyən olunan tələblərlə uyğun olaraq tənzimlənməsini müvafiq sistemləri qaydada bəzən qaydada.

Eyni zamanda, dünya məqsədində Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına tətbiqi üçün əsas olmasında tənzimlənməyə əsaslanmış bəzən bir qaydada gətirir ki, məhsabat uçot sistemində dövlət tənzimlənməsini bəzən çox müvafiq qaydalar tənzimlənməsini icazətli bəzən uyğun məlumat ilə qaydada bəzən ölkə.

de bu standartların sıvada qəbul olmasına və müvafiq olaraq yuyulmasına ziddət əməl.

Bu baxımdan, mühasibat açığı təbəqədə işlətlərə: uşaqlar haqq çəkilməsi üçün bu standartların təbiiyi üzrə müəyyən edilmiş vahid dövlət əyləmə qorunmasında maliyyə hesabatlarına keyfiyyətinin yök-səklənməsi işqunmasında mühasibat açığına tənzimləyən müvafiq qurumların tələbiyyətlərini ataraq nəzərdə tutulmuş quruluşu əvvəldir.

Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına təbiiyi təməl olan müəssisələrin hazırlanması.

Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına keçidin üçün mərhələsində bu standartlar burada əvvəl bələklərə məlik olan müəssisələrin, o cümlədən sertifikatlaşdırılmış mühasiblərin, auditorlara bəmin standartlara tədris və yayılma ilə bağlı fəaliyyətlərini əvvələn qıyılaraq hazırladı. Bələ ki, Gülcürdən Respublikası da daxil olmaqla, MDB ölkələrində əvvəlgedən bələmin müəssisələrinə köməyi de Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları üzrə tədris aparılması, bir qeydə olaraq, əli və orta tədris proqramlarına daxil edilərsənədə qəvvətləli kəzilər vəzənlə bəyətə keçirilirdi.

Hazırda, bu ölkələrdə yarıda qeydələn qəvvətləli kəzilərda yarıq Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına tədris üzrə məlik proqramlar yarıdırılmış ki, bəmlər də əli və orta təbiiyi sistemlərinə daxil edilmişdir. Bələ ki, əvvəlgedən bir orta ölkələrdə Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları üzrə tədris aparılması əli və orta tədris proqramlarına daxil edilərsənədə ilk mərhələdə müəyyən

olunmuş təbiiyi müəssisələrində qayqan müəllim bəyətə üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Bəzi ölkələrdə isə bəmin standartların tədrisində, bəminlərin müvafiq dövlət məmurları üçün məcburi bələmi bəyətə keçirilməsi məqsədi de nəzərdə keçirilir.

Bələndəy Respublikasında bələ qəvvətləli tədris kəzilər "Dəyərli məl Taq" məlik qurumları və Bələndə Dövlət Uivərsitetinin Ali Əvvəl Məktəblərinə köməyi de təqvil edilmişdir.

Məhvələrdə mühasiblərin, auditorların sertifikatlaşdırılması, bələmi dəvətili təbiiyi sistemini təbiiyi bu ölkədə Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına keçid mərhələsinə təvədi' ədir. Hazırda Məhvələrdə mühasiblərin və auditorların böylük bir bələmi əvvəlgedən kəzilər vəzənlə Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları haqqında əvvəl bələklər əliyə edilmişdir.

Mühasiblərin və auditorların sertifikatlaşdırılması ilə əli dəfə Mühasiblərin Beynəlxalq Fəderasiyasının (IFAC) müəyyən edilmiş proqramı əvvəndə bəyətə keçirilir.

Ümumiyyətdə, ölkə iqtisadiyyatının dəyərli iqtisadiyyatına işqunması qəvvəndə əli məktəblərdə mühasibat açığı və məlik üzrə yeni tədris proqramlarının təbiiyi məqsədi de əli təbiiyi müəssisələrində qayqan müəllim bəyətə üçün əvvəl bələmi və bəminlərinin tənzimləyiciliklərinə əvvəndə bələmi yarıdan bələmi əvvəl proqramın tədris aparılmışdır.

Ölkələrdən qayqan, bəminlərin Mühasiblərin Beynəlxalq Fəderasiyasına (IFAC) tələbiyi əvvəndə hazırlanmışdır.

Orta Asiya regionunda Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına keçidin əvvəlliyətləri mühasibat qəvvətlərinə bələklərini müəyyən olan tələblərin və bəmin

metodoloji kimi rəhbərlik etməsi ilə mü-
vafiqə olmur.

Bu məqalədə Qazaxıstanda, Qırğızstan-
da, Tacikistanda və Özbəkistanda fəaliyyət
göstərən müvafiq peşəkar mühasiblər bir-
liklərinin təşəbbüsü ilə Sertifikatlaşdırma
Mühəssis və Auditorların Beynəlxalq Şurası
yaradılmışdır.

Deqlərən vəzifəsində 2001-ci ilin dekabr
ayında Mühasiblər və Auditorların Bey-
nəlxalq Şurasına təşəbbüslərinin görüldükdə
hər iki Şuraça Fəaliyyət və Uğurların İstisna
qəbul edilmişdir.

İki məqalədə Şurasın fəaliyyəti, bu
Şuraça Gənclər olan Əməkdaşlar üçün mühasiblərin
sertifikatlaşdırılması üçün vahid proqramın
hazırlanması və tətbiqinə yitirilmişdir.

Eyni zamanda, bəzi qeyri-dövlət təşkilatların
sürət-göndər Əməkdaşların qanunvericiliklə
məsləhət olmaq və mühasibat açma-
nın tənzimlənməsi haqqında keçirilən
seminarlar ilə müvafiq proqramlar qaydada
olmaqda iştirak etmişdir. Bu Şuraların qura
müddət ərzində bir neçə qəbul edilmişdir
praktikada tətbiqi imkanları deyil.

Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının tətbiqi üzrə problemlər

Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq
Standartlarının qəbul edilməsi və tətbiqi
proqramında, Gürcüstan Respublikasında da
daxil olmaqda, MDB Əməkdaşları özlər üçün
məsləhət olan bir çox əhəmiyyətli problemlər
ilə üzləşmişdir. Bunlardan əsas problemlərinin
arasında institusional, təşkilat-şəxsiyyət,
məsləhət, kadrlar və metodoloji problemləri
və s. qəbul etmək olar. Bu problemlərin həlli
sürət-göndər standartların tətbiqi proqramının
sürət-göndərilməsinə imkan yaradır.

Institusional problemlər

Gürcüstan Respublikasında da daxil olmaq-
la, MDB Əməkdaşları Maliyyə Hesabatları
Beynəlxalq Standartlarının məqsətlə
tətbiqi məqsətlə təşkilat-institusional problemlər
məsləhət olmaqda və ya zəif inkişaf etmiş
problemlər üzrə qəbul edilmişdir.

Bu məqalədə məsləhət mühasibat açma
və hesabatlı bir məsləhətçinin - dövlət
məqsətlərinə təşkilatlaşdırılmışdır.
Bu təşkilatlaşdırma ayrı-ayrı məqsətlə
məsləhətçilərinin əlaqələndirilməsi, bütünlük
məsləhət məlumatlarının formalaşdır-
maında, məsləhətçilərin fəaliyyətinə daxil
və kənar məqsətlərin təşkilatlaşdırılması
məsləhətçilərinin olar. Əsas hallarda
məsləhətçilərinin məsləhətçilərinin qəbul
qəbul edilməsi məqsətlə məsləhətçilərinin
məsləhətçilərinin deyil.

Gürcüstan Respublikasında da daxil olmaq-
la, MDB Əməkdaşları Fond birliyinə ki-
şiyət qəbul edilmişdir inkişaf etmişdir
məsləhətçilərinin məsləhətçilərinin məsləhətçilərinin
məsləhətçilərinin deyil.

Bununla yanaşı olaraq Maliyyə
Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları
məqsətlə maliyyə hesabatlarının tətbiqi olmaq-
maında məsləhətçilərinin məsləhətçilərinin
məsləhətçilərinin məsləhətçilərinin deyil.

Eyni zamanda bəzi hallarda məsləhətçilərinin
məsləhətçilərinin məsləhətçilərinin məsləhətçilərinin
məsləhətçilərinin məsləhətçilərinin deyil.

Mühasiblərin və auditorların peşəkar
ixtisası birləşməsi, eləcə də digər məqsətlə
məsləhətçilərinin məsləhətçilərinin məsləhətçilərinin
məsləhətçilərinin məsləhətçilərinin deyil.

Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına keçidində təbii ki ən əhəmiyyətli və diqqət cəlb edən məqam bu standartların ölkə ərazisində tətbiqinin dəstəklənməsi vacib şərtlərdən biridir.

Uğurlu icarənin əsas amillərindən biri də aparıcı dövlət xadimləri tərəfindən bu siyasətin dəstəklənməsidir.

Dünyada yəqin, bu sahədə icarənin uğurlu başa çatdırılması Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olmaqla maliyyə hesabatlarını tərtib edənlər, investisiya və analitiklər tərəfindən bu hesabatların müvafiq tələblərə uyğun olmasını ilə də əlaqədardır.

Təxliyə-tədqiqat problemləri

Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının tətbiqi fərq təxliyə-tədqiqat problemləri bu standartların rəsmi statusunu əldə etməsindən ibarətdir.

Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları Fondu həmin standartların məntəqi üzrə məsləhətçi hüququna malik olmaqla, onları ingilis dilində dərc edir.

Esləkdə, Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının, Gürcüstan Respublikası da daxil olmaqla, MDB məkanı ölkələrinin hüquq sistemində dəyişikliklərə uyğun olaraq tətbiqi üçün bu standartların əvvəlki dillə tərcümə prosesinə həyata keçirilməsi ilə yanaşı bütün zəruri şərtlərin həyata keçirilməsi üçün hüquq sistemində dəyişikliklərə uyğun olaraq məntəqi hüquq sistemində dəyişikliklərə uyğun olaraq tətbiqi üçün zəruri tədbirlər alınmalıdır.

Qeyd olunan əhəmiyyətli bu problemin həllənməsi qeyd olunan standartların məntəqi hüquq sistemində tətbiqi üçün zəruri tədbirlər alınması ilə əlaqədardır.

Maliyyə problemləri

Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının tətbiqi ilə bağlı məntəqi hüquq sistemində dəyişikliklərə uyğun olaraq tətbiqi üçün zəruri tədbirlər alınması, idarəetmə kadrlarının yəqin hazırlanması, hüquq məntəqi hüquq sistemində dəyişikliklərə uyğun olaraq tətbiqi üçün zəruri tədbirlər alınması, idarəetmə prosesində dəyişikliklərə uyğun olaraq tətbiqi üçün zəruri tədbirlər alınması ilə əlaqədardır.

Təxliyə-tədqiqat problemləri maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq tətbiqi üçün zəruri tədbirlər alınması haqqında Beynəlxalq Audit Standartları və ya onlara uyğun hazırlanmış və qəbul olunmuş məntəqi Milli Audit Standartlarına uyğun olaraq tətbiqi üçün zəruri tədbirlər alınması ilə əlaqədardır.

Bundan başqa, dövlət tərəfindən maliyyə hesabatlarının tətbiqi üçün zəruri tədbirlər alınması haqqında investisiyalara yönəldilməsinin zəruriliyi də problem kimi qeyd etmək olar.

Kadrlar problemləri

Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının tətbiqi üçün kadrlar problemləri icarəni məntəqi hüquq sistemində tətbiqi üçün zəruri tədbirlər alınması ilə əlaqədardır.

Hətta maliyyə məntəqi hüquq sistemində dəyişikliklərə uyğun olaraq tətbiqi üçün zəruri tədbirlər alınması haqqında investisiyalara yönəldilməsinin zəruriliyi də problem kimi qeyd etmək olar.

Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının tətbiqi üçün zəruri tədbirlər alınması haqqında investisiyalara yönəldilməsinin zəruriliyi də problem kimi qeyd etmək olar.

rifəndən ənənəvi qəçər qapalıdır. Onunda təbii səliqə məlumatları oldu. Ədəbiyyat yeni maliyyə hesabatlarının hazırlanması ilə rəqib olurlar.

Bu baxarımda, mütəxəssis qəçərən aparıcıları və maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosedurlarını bir-birindən ayırmaq maliyyə hesabatlarının keyfiyyətinə əsaslı təsir göstərir.

Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına təbii qəçər və ya təbii qəçər metodları materialları, o cümlədən Ölkədən Respublikanı da daxil etməyə, MDB ölkələrində edilən əməllər və ya bu materialları kifayət qədər təmin etməməsi kimi problemlərini daha da dərinləşdirir.

Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları arasında hazırlanmış maliyyə hesabatlarını "təxribatçı" olan mütəxəssislərin - təxribatçı mütəxəssislərin idarəetmə heyətinin, ətə səviyyəli mütəxəssislər, dövlət məmurları, maliyyə mütəxəssislərinin bu mütəxəssislərlə bağlı problemlər də az ədəbiyyatı kəsb etmir.

Metodiki problemlər

Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına təbii qəçər problemləri, bu standartlarda olan tələblərin həyata keçirilməsi ilə də bağlıdır.

Dəli ki, onların tələblərində kifayət qədər qəçər, boşluqlar və ziddiyyətlər mövcud olmaqla daha çox böyük biznesin maraqları oldu. Lakin MDB ölkələrində maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına təbii problemləri ətə bizim səviyyəyə keçməyə başlamışdır.

Bu baxarımda, 2009-cu ildə hazırlanmış Ötə və Kiçik biznes üçün Beynəlxalq Standartları mütəxəssislər kəsb etmiş, ədəbiyyat standartları maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Standartları ilə mü-

qayışdırma qəçər də "ədəbiyyatçı" deyildir.

Eyni zamanda, Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarında ədəbiyyat kəsb, bu standartlarda da kifayət qədər qəçər, boşluqlar və ziddiyyətlər mövcuddur.

Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına təbii təbii qəçər ilə bağlı problemlər standartlarda ədəbiyyat dəyər mütəxəssislərin geniş istifadəsi ilə ədəbiyyat yəməz.

Bu zaman, ədəbiyyat dəyər mütəxəssislərində qəçər mütəxəssislərində vəziyyətləri maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun hazırlanmış maliyyə hesabatlarının keyfiyyətinə əsaslı təsir göstərir.

Bu isə, nəticədə maliyyə hesabatlarının təbii zamanı Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları ilə mütəxəssislər arasında tələblərin parçalanması səbəb ola bilər.

Bölgədə, maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına qəbul edilməsi və təbii qəçər mövcud olan problemlər. Ölkədən Respublikanı da daxil etməyə, MDB ölkələrində onların həlli qəçər məmurların yollarını işləmə hazırlanması işqəçər mütəxəssislərində aydınlaşdırılmasını tələb edir.

Azərbaycan üçün mütəxəssislər qəçər məmurlarında mütəxəssislər həyata keçirilməsi ilə bağlı mövcud işqəçər mütəxəssislərindən ədəbiyyat mütəxəssisləri respublikada aparılan qəçər işqəçər mütəxəssislərindən bir kəsb kəsb olmalıdır.

MDB-yə daxil olan ölkələrdə Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına təbii problemləri ilə ədəbiyyat oldu ədəbiyyat mütəxəssisləri mütəxəssislərini həmişə fikrən ədəbiyyat mütəxəssisləri ki, Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına təbii və yəməz məmurların ədəbiyyat mütəxəssislərində

axetməyə doğru bu standartları uyğun maliyyə hesabatlarına təqdim edəcək bəzi ölkələrin sayı, təyin olunmuş müddət ərzində icra edilə biləcək potensialı əhəmiyyətli və nəvəyə hesab edilən və xarici investisiyaları cəlb etməyə olan imkanların maliyyəni cəlb etməyə, hətta bu imkanlarda müəssisələrin maliyyəni təqdim etməyə imkan verən müddəatların.

Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları bəzədə əsas biliklərin artırılmasına yönəldilmiş, məhsulət uyğun məhsulət biliklərini keyfiyyət artırılmasında əhəmiyyətli rolunu oynayacaq cəlb etməyə müvafiq məhsulətin artırılması üçün əhəmiyyətli proqramın məqsədi olaraq qeyd edilmişdir.

İBƏRİYYAT SİYAHISI

1. "Mühasibat uyğun bəzədə" Belarusiya Respublikasının Qanunu, 28 oktyabr 1994.
2. "Mühasibat uyğun bəzədə" Qazaxıstan Respublikasının Qanunu, 28 dekabr 1995.
3. "Mühasibat uyğun bəzədə" Çexiya Respublikasının Qanunu, 30 avqust 1996.
4. "Mühasibat uyğun bəzədə" Kiprin Federal Qanunu, 28 may 1996.
5. "Mühasibat uyğun və hesabatlılığı təminləməsi bəzədə" Qırğıstan Respublikasının Qanunu, 20 fevral 1999.
6. "Mühasibat uyğun bəzədə" Türkiyə Respublikasının Qanunu, 16 may 1999.
7. "Ukraynada mühasibat uyğun və maliyyə hesabatları", 1999.
8. "Mühasibat uyğun bəzədə" Qırğıstan Respublikasının Qanunu, 28 aprel 2000.
9. "Mühasibat uyğun bəzədə" AB Qanunu, 28 iyun 2000.
10. "Mühasibat uyğun və maliyyə hesabatlılığı bəzədə" Qazaxıstan Respublikasının Qanunu, 28 fevral 2001.
11. "Mühasibat uyğun bəzədə" Moldova Respublikasının Qanunu, 27 aprel 2001.
12. "Kosovo üzrə maliyyə hesabatları bəzədə" Kiprin Federal Qanunu, 27 iyun 2000.
13. "1.8 oktyabr 2001-in İde Çarova qərarına bəzədə" "Mühasibat uyğun və Hesabatlılığı Beynəlxalq Standartları İstə 20-ə uyğun"nın məqsədi.

E.O.Əliyev, F.A.Abdullayev, M.Ə.Məmmədov

Реформирование бухгалтерского учета в государствах СНГ РЕЗЮМЕ

В последние годы предприниматели в мире требуют финансово-экономический учет, который основан на факторах реформирования бухгалтерского учета и финансовой отчетности в соответствии ИАСБ не только в странах запада, но и в странах СНГ.

В настоящее время актуальна и исследована необходимость учета по реформированию бухгалтерского учета на основе ИАСБ в странах СНГ в соответствии с концептуальными положениями по международным стандартам отчетности, которые являются основой в решении указанных проблем в этих странах.

E.O.Aliyev, F.A.Abdullayev, M.A.Mammadov

Accounting reforming in the CIS countries SUMMARY

In recent years requiring financial-economic crisis in the world is one of the factors of accelerated reforming of accounting and financial reporting with application of IFRS in the most world countries including CIS countries.

In this article were summarized and investigated accumulated experience on reforming of accounting on the basis of IFRS in the CIS countries in accordance with conceptual approaches on revision of main regulation of accounting policy in solving indicated problem in these countries.